

Motion till riksdagen

1987/88:Ju4

av Karin Ahrland m.fl. (fp)

med anledning av proposition 1987/88:23 om ändring i rättegångsbalken (resning i brottmål vid jäv)

En grundförutsättning för ett rättssamhälle är att rättskipningen utövas objektivt och opartiskt samt omfattas av allmänhetens förtroende. Jävsreglerna, särskilt beträffande rättsprocessens nyckelpersoner, dvs. domare och åklagare, utgör en viktig garanti för sådan rättskipning. Utgångspunkten måste vara att jäv aldrig kan tolereras. Vidare skall – om jäv förelegat i ett mål – resning beviljas och ny rättegång genomföras.

Under hösten 1985 ställdes gällande rätt beträffande jäv och resning i blyxtbelysning genom målet med den s. k. bombmannen där jäv förelåg för åklagaren till följd av kärleksförhållande med den tilltalades sambo. I detta mål ansåg såväl riksåklagaren som justitiekanslern att lagen uteslöt möjligheten till resning, och högsta domstolen vägrade också sådan. Detta beslut föranledde stark kritik mot gällande rätt, och vid upprepade tillfällen har i riksdagen framförts krav på lagändring, se t. ex. motion 1985/86: Ju708.

Den nu framlagda propositionen innebär att resning får beviljas vid domar- eller åklagarjäv under förutsättning att "det inte är uppenbart att jävet har saknat betydelse för målets utgång". Detta innebär att förutsättningarna för att bli beviljad resning blir beroende av jävets betydelse för målets utgång. Detta är en otillfredsställande konstruktion ur rättssäkerhetssynpunkt.

Den föreslagna ordningen innebär att en och samma jävssituation får helt olika rättsliga konsekvenser. I det fall jäv mot exempelvis en domare blir känt före dom i målet utbyts domaren direkt, och en pågående rättegång tas om från början. Så sker oavsett om domarens fortsatta handläggning av målet kan förväntas påverka utgången av detsamma. Om däremot jävet blir känt först efter laga kraftägandedom kommer resning att beviljas först efter en prövning av jävets eventuella betydelse för målets utgång. Vidare är det motsägelsefullt att i konkreta fall fastslå att jävet visserligen är ägnat att rubba förtroendet till domarens eller åklagarens opartiskhet men ändå avslå en resningsansökan med motivering att jävet uppenbart saknat betydelse för målets utgång. Dessutom är det närmast omöjligt att bevismässigt fullständigt klarlägga eller utesluta jävets betydelse för målet och särskilt dess utgång. Dessa svårigheter demonstrerades också med stor tydlighet i högsta domstolens behandling av fallet med bombmannen.

Mot denna bakgrund föreslår vi att den nu aktuella särskilda resningsgrunden utformas så att lagen generellt medger resning om jäv förelegat hos domare eller åklagare och detta oavsett jävets betydelse för målets utgång. Ett rättssamhälle kännetecknas av en generös inställning till den enskilde

individens möjlighet till ny rättegång i jävsfallen. Detta är ett självklart rättssäkerhetskrav och en garanti för rättskipningens säkerhet.

Mot. 1987/88
Ju4

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi
att riksdagen beslutar att 58 kap. 2 § rättegångsbalken skall ha
följande lydelse:

Propositionens förslag

Motionärernas förslag

58 Kap. 2 §

Sedan en dom i brottmål vunnit laga kraft, får resning beviljas till förmån för den tilltalade,

1. om någon ledamot av rätten där anställd tjänsteman eller åklagaren med avseende på målet har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande eller tjänsteförseelse eller om något brott som har avseende på målet ligger ombud, ställföreträdare eller försvarare till last, samt brottet eller tjänsteförseelsen kan antas ha inverkat på målets utgång,

2. om någon lagfaren domare eller åklagare har varit jävig och det *inte är uppenbart att jävet har saknat betydelse för målets utgång,*

3. om någon skriftlig handling, som åberopats till bevis, har varit falsk eller om ett vittne, en sakkunnig eller en tolk har avgett falsk utsaga samt handlingen eller utsagan kan antas ha inverkat på utgången,

4. om någon omständighet eller något bevis, som inte tidigare har förebringats, åberopats och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats eller om det, med hänsyn till vad sålunda åberopats och i övrigt förekommer, finns synnerliga skäl

Sedan en dom i brottmål vunnit laga kraft, får resning beviljas till förmån för den tilltalade,

1. om någon ledamot av rätten där anställd tjänsteman eller åklagaren med avseende på målet har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande eller tjänsteförseelse eller om något brott som har avseende på målet ligger ombud, ställföreträdare eller försvarare till last, samt brottet eller tjänsteförseelsen kan antas ha inverkat på målets utgång,

2. om någon lagfaren domare eller åklagaren har varit jävig.

3. om någon skriftlig handling, som åberopats till bevis, har varit falsk eller om ett vittne, en sakkunnig eller en tolk har avgett falsk utsaga samt handlingen eller utsagan kan antas ha inverkat på utgången,

4. om någon omständighet eller något bevis, som inte tidigare har förebringats, åberopats och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats eller om det, med hänsyn till vad sålunda åberopats och i övrigt förekommer, finns synnerliga skäl

Propositionens förslag

att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott, för vilket han dömts, eller

5. om den rättstillämpning som ligger till grund för domen uppenbart strider mot lag.

Stockholm den 27 oktober 1987

Karin Ahrland (fp)

Lars Sundin (fp)

Bengt Harding Olson (fp)

Hans Petersson (fp)

i Röstånga

Motionärernas förslag

att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott, för vilket han dömts, eller

5. om den rättstillämpning, som ligger till grund för domen, uppenbart strider mot lag.

Mot. 1987/88

Ju4

Bengt Rosén (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

